

023075

“MISIONIERIŲ SODAI“ –
GYVENAMOSIOS PASKIRTIES PASTATAS
SU POŽEMINE AUTOMOBILIŲ STOVĖJIMO AIKŠTELE
SUBAČIAUS g. 26, 28, VILNIUJE

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

“MISIONIERIŲ SODAI“ – GYVENAMOSIOS PASKIRTIES PASTATAS
SU POŽEMINE AUTOMOBILIŲ STOVĖJIMO AIKŠTELE
SUBAČIAUS g. 26, 28, VILNIUJE

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

PASTATO BENDRIEJI RODIKLIAI

Pavadinimas	Mato vienetas	Kiekis	Pastabos
-------------	---------------	--------	----------

I. SKLYPAS

1. Sklypo plotas	m ²	10365	
Užstatymo plotas	m ²	3586	
2. Užstatymo intensyvumas		0,93	
3. Užstatymo tankumas	%	34,59	

II. PASTATAI

2. Gyvenamieji pastatai:

2.2. bendrasis plotas	m ²	13964	
2.2.3. naudingasis	m ²	10879	
2.2.6. garažo plotas	m ³	2449	
2.3. pastato tūris	m ³	61036	

KULTŪROS PAVELDO APSKAITA

Vienas iš projektuojamų pastatų yra *Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastatas 33915*, įtrauktas į Kultūros vertybių registrą 2010.05.25 remiantis 2010.04.23 Vilniaus miesto savivaldybės Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr.VI-RM-160.

Aktu nustatytos pastato vertingosios savybės:

- Kompaktiško tūrio, sudaryto iš P ir V korpusų, dviejų aukštų su rūsiu, tūrinė erdvinė kompozicija, valminė stogo forma, molio čerpių stogo dangos tipas;
- 1791-1856 m. pastatytų kapitalinių ir rūsiu sienų tinklas (neišklikęs pastato Š korpusas), 1791–1856 m. suformuotos stačiakampės ir pusapskritiminės langų angos P korpuso P fasade ir V korpuso V ir R fasaduose (užmūryta V korpuso V fasado II-o a. lango anga), pusapvalė niša P korpuso P fasade, 1791–1856 m. suformuotos durų angos (dalis durų angų rekonstruota XX a. II p);
- fasadų architektūrinis sprendimas, fasadų kompozicija – 1791-1856 m. suformuoti fasadai (sunaikintas fasadų dekoras – langų apvadai, palangių iškyšos, palangių konsolės, sandriakai), fasadų tinko apdailos tipas, vainikuojantis karnyzas;

- 1791–1856 m. suformuotas plytų ir lauko riedulių pamatas, 1791–1856 m. pastatytos išorinės ir kapitalinės sienos, 1791 m. suformuoti mūriniai rūšio skliautai, 1791-1856 m. suformuota ortakių ir dūmtraukių sistema, langų ir durų medžiagiškumas – medis;
- 1791–1856 m. susiformavusi Subačiaus g. išklotinė;
- mūrinė tvora su vartais V pusėje pagal Subačiaus g.;
- XVIII a. II p. mūrinių pamatų liekanos sklypo Š dalyje (1.3–1.4 m gylyje), neišlikusio Š korpuso pamatų liekanos (0.3 m gylyje), akmenų grindinio fragmentas sklypo P dalyje (1.3 m gylyje);
- Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – Vilniaus senamiestis (unik. k. 16073), Vienuolyno statinių ansamblis (unik. k. 761);
- Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos įvykius – Vaikelio Jėzaus vaikų prieglauda įkurta 1787 m. kunigo Andriaus Pohlo, pagrindine jos fundatore tapo Jadvyga Teresė Ogiskienė. Prieglaudos statyba baigta 1791 m. XIX a. pr. Rusijos caro valdžia pakeitė prieglaudos pavadinimą į Kūdikių Jėzaus. Didinant pravoslavų tikybos įtaką 1856 m. pastatas rekonstruotas pertvarkant fasadus, vidaus patalpas ir įrengiant jame cerkvę. 1915–1921 m. prieglaudoje veikė Lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti įsteigta Didžioji vaikų prieglauda. 1921 m. sklypas ir pastatas su jame esančia prieglauda atiduotas misionierių vienuolynui. Pirminė pastato funkcija – vaikų prieglauda – išliko ir po Antrojo pasaulinio karo (Kūdikių namai). XX a. 8–ame dešimt. rekonstruotas pastatas tapo 2-os Vilniaus miesto, vadinamos Misionierių ligoninės dalimi.

Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastatas 33915 vertybės teritorijos ribos sutampa su *Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio 761* vertybės teritorijos ribomis. Kompleksas įrašytas į Kultūros vertybių registrą 1992.04.29, pripažintas valstybės saugomu 2005.04.29 LR kultūros ministro įsakymu Nr. IV-190, apskaitos duomenys patikslinti 2010.11.30 KPD antrosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-AV-380, kuriuo nustatytos vertingosios komplekso savybės:

- Plano struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija, kurią formuoja P fasadais į Subačiaus g. orientuoti Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia, oficina ir ūkinis pastatas bei nuo bažnyčios presbiterijos į Š ir V išsidėstę vienuolyno korpusai, į R – Sanguškų rūmai;
- Vienuolyno korpusai ir Sanguškų rūmai sudaro uždara kiemą; PV teritorijos ribą žymi tvora palei Subačiaus g. (išskyrus XX a. 6-10 d-mečiais statytus liftą, priestatą, pirmą pastatą, antrą pastatą, trečią pastatą, transformatorinę, garažus, slėptuvę, tvorą);
- Teritorijos PV dalyje palei Subačiaus g. esantis XVIII a. pab. Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastatas yra kultūros paveldo objektas, 33915;
- Tvoros vieta į R nuo ūkinio pastato TRP 5 palei Subačiaus g. (XX a. 6 d-metyje senosios tvoros vietoje sumūryta nauja tvora), sodo vieta;
- Reljefas, žemėjantis Š teritorijos dalyje, kultūrinis sluoksnis;
- Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – Vilniaus senamiesčio teritorija 16073;
- Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius – misionieriai į Vilnių pakviesti 1685 m. 1687 m. įsikūrė jiems dovanotuose Jeronimo Sanguškos rūmuose, Subačiaus priemiestyje. Misionieriai aktyviai dalyvavo kultūrinėje ir švietėjiškoje veikloje, rūpinosi špitolių beturčiams ir beglobiams steigimu, prižiūrėjo Rasų kapines. 1773–1844 m. Sanguškų rūmuose įkūrė Vilniaus vyskupijos kunigų seminariją, garsėjusią, manoma, didžiausia tarp Vilniaus vienuolynų biblioteka. Seminarijoje 1773–1775 m. mokėsi ir 1775 m. dėstė matematiką Laurynas Gucevičius

(1753–1798). Vienuolyne 1799–1832 m. veikė vyskupijos spaustuvė, nuo 1803 m. – parapiinė mokykla. 1810 m. misionieriai įkūrė auklėjamąjį institutą kurčėnybiams. Prie vienuolyno veikė našlaičių ir pamestinukų Vaikelio Jėzaus prieglauda, įkurta 1788–1791 m. 1831–1839 m. vienuolyne buvo įrengtas kalėjimas, kalinti 1830–1831 m. sukilimo dalyviai ir S. Konarskio (1808–1839) organizacijos veikėjai. 1844 m. caro įsaku bažnyčia ir vienuolynas uždaryti. 1859 m. bažnyčia grąžinta tikintiesiems. Vienuolyno pastato paskirtis dažnai kito: buvo panaudotas karo ligoninei, stačiatikių dvasinei žinybai, kilmingųjų panelių institutui, psichiatrijos ligoninei. 1920 m. dalis valdos grąžinta misionieriams. XX a. 6 d–metyje – XXI a. I d–metyje pastatuose buvo įsikūrusi ligoninė, bažnyčia iki šiol naudojama kaip Lietuvos nacionalinio muziejaus saugykla.

Projektuojami pastatai *Vilniaus senamiestyje 16073*, įregistruotame Kultūros vertybių registre 1993.05.21, paskelbtame kultūros paminklu 1998.07.10, pripažintame valstybės saugomu viešajam pažinimui ir naudojimui 2005.04.29 LR kultūros ministro įsakymu Nr. IV-190. Senamiesčio apskaitos duomenys paskutinį kart patikslinti 2013.12.17 KPD pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2014/1. Juo nustatytos *Vilniaus senamiesčio* vertingosios savybės, susijusios su projektuojama vieta ir pastatais yra:

- Nereguliari Subačiaus – Paplaujos priemiesčio planinė struktūra;
- Istorinių sklypų ribos;
- Subačiaus gatvės trasa;
- Reljefas, kultūrinis sluoksnis;
- Tūrinės erdvinės struktūros sandara su Subačiaus gatvės ašimi ir bažnyčių ir vienuolynų ansamblių tūriais;
- Komponentinis XVII – XIX a. Subačiaus – Paplaujos priemiesčio užstatymo tipas; Panoramos nuo Subačiaus ir Maironio gatvės sankirtos;
- Siluetas nuo Subačiaus gatvės su Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia;
- Subačiaus gatvės perspektyva su Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia;
- Subačiaus gatvės šiaurinė užstatymo išklotinė iš pastatų komplekso Subačiaus g. Nr.26;
- Dominantė – vienuolyno statinių ansamblis su Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia;
- Užstatymo bruožai – Subačiaus – Paplaujos priemiesčio – susiformavusių užstatymo struktūrų išdėstyti išilgai gatvių pagrindiniai pastatų tūriai, formuojantys išsitiesusias gatvės išklotines su pagrindinėse gatvėse aukštesniais pastatais;
- Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius, kurie susiję su vietovėmis.

Projektuojama teritorija yra taip *Vilniaus senojo miesto vietoje su priemiesčiais 25504*, įregistruotoje Kultūros vertybių registre 2001.02.09, pripažintoje valstybės saugoma moksliniam pažinimui 2005.04.29 LR Kultūros ministro įsakymu Nr. IV-190. Apskaitos duomenys paskutinį kart tikslinti 2008.10.23 KPD nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos protokolu Nr. IV-77.

REGLAMENTAI

Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansambliai 761 yra parengtas Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, kurio apsaugos ribų plano koncepcija

patvirtinta 2014.06.17 LR Kultūros ministerijos raštu Nr.S2-1553. Visa ansamblio vertybės teritorija padalinta į dvi istoriškai autonomiškas dalis: *Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio 761* teritoriją ir *Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastato 33915* teritoriją su vienodu – Tausojamojo naudojimo saugojimo režimu, bet skirtingomis prioritetinėmis tvarkybos kryptimis. *Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastato 33915* teritorijai pasiūlyta reglamentuotos urbanistinės struktūros kaitos tvarkybos kryptis, siekiant atkurti sunaikintą istorinę urbanistinę – erdvinę struktūrą arba pratęsti Vilniaus senamiesčiui būdingus erdvių formavimo principus. Tikslas – išsaugoti autentiškas užstatymo dalis, atkurti neišlikusias dalis ir sunaikintą urbanistinę – erdvinę senamiesčio struktūrą. Teritorijoje galimi tvarkomieji statybos darbai (reglamentuota nauja statyba) laikantis teritorijos užstatymo morfologijos principų. Pokarinis ligoninės korpusas turėtų būti labiau pritaikytas prie aplinkos, formuojama būdinga Subačiaus gatvės išklotinė. Nustatyti tokie teritorijos režimai ir reikalavimai:

- Leistinas užstatymo tankumas $\leq 48\%$;
- Užstatymo intensyvumas ≤ 1 ;
- Išaugomas esamas registrinių pastatų aukštis, bet gali būti tikslinamas pagal tyrimų duomenis atkuriant stogo siluetą;
- Nedidinamas pokarinės ligoninės pastato aukštis;
- Atkuriamo užstatymo pastatų aukštis nustatomas tyrimais;

Leistini *Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastato 33915* pastato tvarkybos darbai: tyrimai, konservavimas, restauravimas, prarasto pastato fragmento bei stogo silueto atkūrimas, remontas, priešavariniai darbai, pritaikymas.

Leidžiami kitų statinių tvarkomieji statybos darbai: remontas, rekonstrukcija, griovimas, nauja statyba, projektus rengiant konkurso tvarka.

Reikalavimai apdailai: fasadų – tinkas, stogų danga – molio čerpės.

Reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui: teritorija išplanuojama ir reljefas tvarkomas tyrimų pagrindu, išsaugomis vertingi medžiai ir atgaivinamas vienuolyno sodo įvaizdis.

Reikalavimai žemės darbams: prieš tai atlikus detalius archeologinius tyrimus.

Vilniaus senamiesčiui 16073 galioja Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentas, patvirtintas 2003.12.23 LR kultūros ministro įsakymu Nr.ĮV-490. Reglamentas išlikusios *Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato* trims fasadams, tvorai ir atskiriems vertingiems pastato elementams yra nustatęs restauravimo tvarkymo režimą, kitoms pastato dalims – restauravimo – atkūrimo tvarkymo režimą. Kapitaliai remontuoti ar rekonstruoti leidžiama tik nevertingas buvusios prieglaudos pastato dalis. Du vėlyvi korpusai sklype priskirti prie „kitų“ statinių, kuriuos galima rekonstruoti ar griauti. Pietinei klypo daliai palei tvorą nuo Subačiaus gatvės nustatytas restauravimo tvarkymo režimas, likusiai vidinio kiemo daliai – restauravimo atkūrimo režimas, šlaitams į vakarus ir šiaurę nuo pastatų – želdynų restauravimo – regeneravimo režimas. Dominuojantis kvartalo istorinio užstatymo tipas – komponentinis, su maksimaliu leistinu 40% užstatymo tankumu. Maksimalus leistinas rekonstruojamų ar naujai statomų statinių aukštingumas – 2 aukštai su mansarda. Pastatai dengiami šlaitiniais stogais, naujai statomų ir rekonstruojamų pastatų karnyzo ir stogo kraigo lygis neturi viršyti aplinkinių pastatų karnyzo ir stogo kraigo lygio.

Vilniaus senojo miesto vietai su priemiesčiais 25504 galioja archeologinės vietos tipinis apsaugos reglamentas, patvirtintas 2002.01.31 LR Vyriausybės nutarimu Nr.152, pagal kurį prieš vykdant žemės darbus būtini archeologijos tyrimai.

VIETOVĖS IR UŽSTATYMO RAIDA

Iki 1940 prieglaudo sklypas buvo didesnis – siekė Bokšto ir Kūdrų gatves. Jis sumažėjo ėmus tvarkyti artilerijos bastėją ir nutiesus Maironio gatvę. Vietovė yra viena seniausių apgyvendintų mieste, Subačiaus gatvė buvo vienu iš svarbiausių į miestą vedusių traktų, tačiau intensyviai užstatymui dėl reljefo ji buvo nepalanki.

XVII šimt čia įsikūrė kunigaikščiai Sanguškos, pasistatydino rūmus, užveisė sodus, iškasė tvenkinius. Vėliau šį turtą paveldėjo Radvilos ir dovanoję jį misionierių vienuolynui. XVII – XVIII šimt vienuoliai žymiai išplėtė teritoriją. 1695 – 1730 pastatyta bažnyčia.

Jau 1737 Vilniaus miesto plane matomos dvi valdos – vienuolyno ir vėliau įsteigtos prieglaudos. Sklype į vakarus nuo vienuolyno 1787 misionierių vienuolyno vizitatoriaus kunigo Andriaus Pohlo pastangomis įsteigta Vaikelio Jėzaus vaikų prieglauda. Daugiausia lėšų ir papildomai nupirktą sklypą su pastatu jai skyrė Trakų vaivados našlė Jadvyga Tresė Oginskienė. Prieglaudos pastato projektą parengė architektas Augustinas Kossakovskis, kertinį akmenį 1787 pašventino vyskupas Ignatas Masalskis. Dėl kilusios politinės suirutės gyvendintas buvo tik trečdalis projekto.

Atidaryta 1791, iškart priėmė 100 vaikų.

1790 prieglaudos sklypui suteiktas Nr.1320, o misionierių vienuolynui – Nr.1325, 1326. Tarp jų buvo skersgatvis, 1808 miesto plane vadinamas Paslaptinguoju. 1801 magistratas prieglaudai paskyrė bastėjos žemes. Be 1787 – 1791 statyto didesne dalimi iki šiol išlikusio prieglaudos mūrinio namo jame dar pažymėtas medinis, stovėjęs arčiau Bokšto gatvės ir du mediniai į rytus nuo mūrinio. Prieglaudai atiteko daugiau pagalbinių pastatų, dalis jų – kaip pajamų šaltiniai.

1809 prieglauda, pervadinta Kūdikėlio Jėzaus vardu, perduota Prieglaudų komisijai.

1830 vizitacijos akte aprašytas prieglaudos turtas, fundacijos, pajamos. Pagrindinis pastatas buvo 34x7 sieksnių dydžio. Dėl blogų pamatų sienos kai kur įtrūkusios. Tik vienas fasadas iš gatvės pusės buvo tinkuotas ir dažytas baltai. Stogas geros būklės.

1837 kiek pagražintą pastatą akvarele nuliejo M. Januševičius.

Pirmame aukte buvo salė, 4 maži miegamieji, didelė valgykla vaikams, mažesnė vienuolėms, produktų sandėlys, trys kambaros, didelė virtuvė su rūsiu. Antrame aukšte buvo 4 salės, 5 kambariai, pristatyta koplyčia, 1791 pašventinta Baltarusijos vyskupo Sietrencevičiaus.

Mažajame kieme buvo arklidė, pašiūrė, ledainė, daržinė, du maži tvartai, visi pastatai rąstiniai, geros būklės, su lentų stogais.

Didžiajame kieme tarp Subačiaus ir Bokšto gatvių buvo mūrinis apgriuvęs namas (smuklė, skalbėjų patalpos, karvidė), pirtis prie Vilnelės, sumūryta 1829, medinė skalbykla, satyta 1816 – 1817, sena spirito varykla, bokštas.

Prieglaudos teritorija aptverta rąstų tvora su dviem vartais – Subačiaus gatvėn ir ant kalvos, priešais pirmuosius.

1842 paskirtas prieglaudos administratorius, koplyčios vietoje įrengta cerkvė, paskirtas stačiatikių šventikas, po 1863 sukilimo atsisakyta katalikų kunigo.

Tarp prieglaudos ir vienuolyno sklypų buvo misionierių sodas, 1844 uždarius vienuolyną ir jo turtą perėmus valstybei, atitekęs prieglaudai, nuo tada vadinta Auklėjamaisiais namais.

1852 sudarytas numatomų remonto darbų aktas.

1853 gubernijos architektas A. Ranvydas sudarė remonto darbų sąmatą ir planą.

1855 atlikti skubiausi remonto darbai.

Iki 1856 sutvirtintas pirmasi aukštas, įrengtos naujos langų angos, nutinkuoti ir nudažyti visi fasadai, pataisytas stogas. Perplanuotos patalpos, panaikinta viena laiptinė, įrengtos krosnys, taip pat ir koridorių apšildymui. Projektas nebuvo įgyvendintas tiksliai. Be to suremontuota arklidė, sumūrytos jos dvi sienos vietoj rąstinių.

1858 koplyčios vietoje įrengta cerkvė, katalikų koplyčia sutalpinta pirmame aukšte, kontoros patalpoje.

1863 juodajame kieme perstatyta skalbykla ir pašiūrė su sandėliu.

1865 padaryti nedideli pertvarkymai patogumų pagerinimui.

1884 pagal architekto A. Polozovo projektą perstatytas siauras medinis ūkinis pastatas priešais pagrindinį prieglaudos namą.

XIX šimt. pab. prieglaudos pirties sklypas, tai yra, jos juodasis kiemas perduotas privačion nuosavybėn. Nuo 1889 prieglaudai nebeprisiklausė dalis sklypo palei Kūdrų gatvę.

1915 rusai prieglaudą atidavė Lietuvių draugijai nukentėjusiems nuo karo šelpti, kuri čia įsteigė našlaičių prieglaudą, pavadinta Didžiąja vaikų prieglauda, talpinusia 200 vaikų. Ji veikė iki 1921.

1921 prieglaudos plane pažymėti pastatai: mūrinis dviejų aukštų pagrindinis pastatas su sargo patalpa, šulinys kiemo viduryje, prie rytinės sklypo ribos – vienaaukščiai mediniai sandėliai ant mūro stulpų ir ledainė, prie Bokšto gatvės mūrinis – medinis pastatas su dviem gyvenamais pusrūšiais ir medinis vieaaukštis namas, prie Subačiaus gatvės vieaaukštis mūrinis namukas su priestatu.

1921.10.18 prieglauda atiduota misionierių vienuolynui, joje, pavadintoje Kūdikėlio Jėzaus vaikų namais, ėmė dirbti vienuolės šaritės iš Varšuvos.

1928 ir 1938 sklypo situaciniuose planuose į Bokšto gatvės pusę pažymėti 4 mediniai pastatai.

1928 prieglauda remontuojama, parengti keli brėžinių variantai.

1931 prie rytinės sklypo ribos ant šlaito pastatytas mūrinis ūkinis statinys.

1938 įpotekos dokumentuose prieglauda vadinama šv. Vincento a Paulo gailėstingųjų seserų vienuolynu.

1940 Vaikėlio Jėzaus Namų vaikų prieglauda atiduota miesto savivaldybės socialinės pagalbos skyriaus žinion.

Po karo nugriauti mediniai pastatai. Sklypas padalintas į dvi dalis. Prieglaudos vietoje veikė Kūdinkų namai Nr.20.

1964 Komunalinio ūkio projektavimo institutas atliko pastatų apmatavimus.

1976 pastatyta slėptuvė, sujungta su aplinkiniais pastatais.

1976 – 1978 misionierių sodo teritorijoje pastatytas ligoninės priestatas.

PROJEKTO SPRENDINIAI

Urbanistinė, architektūrinė, paveldosaugos koncepcija:

Projektuojant gyvenamąjį pastatą “Misionierių sodai” sprendimo ieškota remiantis senamiesčiui būdinga istoriškai susiklosčiusia užstatymo struktūra, kurios pagrindiniai

elementai yra gatvė – aikštė – vidinis kiemas, iš kurio patenkama į gyvenamojo namo laiptinę ar kitas patalpas. Dėl to siūloma restauruojamo autentiško pastato, atkuriamos jo dalies ir atkuriamo urbanistinio audinio struktūrą grupuoti apie 3 vidinius skirtingo dydžio ir charakterio vidinius kiemus. Tai leistų pastatus įkomponuoti į sudėtingą urbanistinę ir reljefo situaciją, keičiant aukštingumą nuo mažo - šlaito pusėn link didesnio - Subačiaus gatvėje.

Pasirinkta naujo pastato struktūra leidžia rasti teisingą mastelio santykį su šalia esančiais misionierių vienuolyno ansamblio pastatais, kaip ir su restauruojamu prieglaudos pastatu.

Tokia pastatų erdvinė schema turi ir kitą ne mažiau svarbų šiai vietai privalumą – praktiškai visi naujose pastato dalyse projektuojami butai galėtų turėti po langą į senamiestį. Tai suteiktų šiems butams ypatingą vertę.

Šis lango motyvas ir yra pagrindinė fasadų architektūrinė detalė.

Perstatomų ir naujai projektuojamų korpusų fasadai ir stogai dengiami keramikiniais stačiakampiais elementais, kurie pasukami fasado plokštumai 33⁰ kampui. Keramikiniai elementai dengiami sendintos bronzos pigmentu, kas suteiks jiems ypatingą išraišką.

Restauruojamo ir dalinai atkuriamo prieglaudos pastato fasadai tinkuoti, stogo forma valminė, danga – molio čerpių. Siūloma restauruoti fasadų angas, suteikiant joms pirminį pavidalą, apvadus, sandrikus. Jeigu pavyktų gauti svarių architektūros tyrimų duomenų – siūloma vėlyvoms neobizantinėms antro aukšto langų angoms su arkinėmis sąramomis sugražinti pirminį stačiakampį XVIII šimtmečio pavidalą ir puošybą.

Išsaugomi vertingi medžiai, išsaugomi šlaitų želdiniai.

Prieš vykdant žemės darbus, teritorijoje atliekami archeologiniai tyrimai.

Inžinerinė koncepcija

(Šildymo/Aušinimo/Šilto vandens paruošimo/Vėdinimo planas):

Aprūpinamas gyvenamasis plotas apie 10.000 m² su centriniu šilto vandens paruošimu, panaudojant švaraus vandens stotį su akumuliacine talpa, centriniu šildymu su šilumos nešėju žemės gelmės šiluma / vandens šildymo siurbliu, su grindų šildymu ir šaldymu per vamzdyną žemėje, su kontroliuojamu oro pritekėjimu ir ištekėjimu, kai oras į patalpą patenka per betoninę perdangą arba per grindis iki pat langų.

Plano aprašymas

Ekonominiai skaičiavimai (VDI2067) parodė, kad šilumos nešėjas - žemės gelmės šiluma / vandens šildymo siurblys su vamzdžiais, esančiais žemėje ir pasyvus šaldymas pateikia ekonomiškiausią variantą daugiabučio gyvenamojo pastato šildymui ir vėdinimui.

Gamintojo „Robur“ siūloma šilumos nešėjo žemės gelmių šilumos/vandens šildymo siurblys (tipas GAHP-GS HT) yra dujomis šildomas absorbcinis siurblys. Čia panaudojamas ieties formos dujų degiklis, kuris pagamina absorbciniam procesui reikalingą šilumą. Šilumos siurblys gauna regeneratyvią aplinkos šilumą iš vamzdyno žemėje.

Šildymo siurbliai dirba kaip „terminiai kompresoriai“. Panašiai, kaip žinomi absorbciniai šaldytuvai kempinge, kurių absorbciniai šilumos siurbliai sudaryti iš beveik nejudančių detalių. Todėl jų eksploatacijos trukmė ilga. Kaip varomoji energija absorbciniuose siurbliuose tarnauja dujos terminės varomosios energijos gamybai vietoj srovės mechaninės varomosios energijos gamybai. Dėka degimo atsiranda

aukštos temperatūros šilumos energija, dėka ko palaikomi šildymo siurblyje vykstantys procesai.

Absorbcinio šildymo siurblio principinė schema

Absorberyje susiduria neužšalantis absorbcinis skystis (amoniakas/vanduo arba ličio/bromido/vandens mišinys) ir šaldymo skystis, dėka ko šaldymo skystis ištirpsta tirpiklyje. Čia pat atsiranda kondensacijos ir tirpiklio šiluma, kuri sušildo vandenį, su šaldymo skysčiu sumaišytas tirpiklis patenka per tirpiklio siurblių skystu pavidalu į aukštesnio slėgio kondensatorių ir gabenamas į taip vadinamą *išvartytuvą*. Jame tirpalas „išvirinamas“, dėl ko šaldymo skystis vėl išlaisvinamas. Kondensatoriuje kondensacijos šiluma šildo vandenį. Pasilikusį neužšalantį skystį ekspansinis vožtuvas atpalaiduoja, šis garintuve priima šilumą, iš aplinkos esant mažesnei temperatūrai ir iš naujo teka į absorberį.

Kaip šaldymo skysčiai naudojami amoniakas (R7 17) ir litis/bromidas. Amoniakas nenuodingas, natūralus šaldymo skystis, lyginant su FCKW IR FKW, nedaro žalos ozono sluoksniui ir neturi šiltnamio efekto. Amoniakas, kaip šaldymo skystis, turi, remiantis įrodymais, geriausiais termodinaminėmis savybėmis, jis reikalauja nedaug pastangų norint išgauti šaltį ir šilumą. Žalingą amoniako savybę – gleivinės dirginimą - galimai sušvelnina apsaugos vožtuvas.

Dėl vis geresnės pastatų izoliacijos mažėja pastatų šildymo našta, dėl to šilumos gamavimo įrenginiai gali būti mažesnio dydžio. Tačiau, kalbant apie šilumos gamavimo įrenginius, nereikia pamiršti, kad šilto vandens pagaminimui šilumos gamavimo įrenginiui reikia tam tikros šildymo galios, tam, kad galima būtų užtikrinti stabilų šilto vandens paruošimą.

Panaudojant pasyvų šildymą pastatą galima šaldyti beveik nemokamai. Energijos išlaidų sutaupymas palyginus su šildymu panaudojant šalto vandens pakaitalus sudaro iki 95%. Pasyvus šildymas sudaro galimybes šilumai iš pastato patekti į žemėje esančius vamzdinius, taip, kad vamzdiniai, juos atšaldžius, šildymo sezono metu greičiau regeneruoja ir papildomai pasikrauna šiluma.

Šilto vandens paruošimo aprašymas

Šiltas vanduo paruošiamas, panaudojant švaraus vandens stotį su buferinėmis saugykloėmis. Švaraus vandens stotis turi buferines saugyklas, kurios pripildytos šildomo vandens, jos turi vieną arba keletą šilumos perdavėjų, kuriuos šildo buferinės saugyklos. Šilto vandens paruošimas prasideda vos tik temperatūra buferinėje saugykloje nukrenta žemiau ribos. Tada šilumos gamintojas pradeda atitinkamai šildyti akumuliacinę talpą. Dėl temperatūros pasikeitimo įsijungia švaraus vandens stoties pirminis siurblys ir šildo šaltą vandenį pagal spiralės principą pagal nustatytą šilto vandens temperatūrą nuo mažiausiai 60⁰, perduodant šilumą per karštą vandenį į akumuliacinę talpą. Cirkuliacijos nuostoliai išlyginami šilumos perdavimo energijos dėka.

Šio šilto vandens paruošimo pranašumas yra tas, kad nereikia apsirūpinti šilto vandens atsargomis ir taip galima išvengti legionelių susidarymo.

Gyvenamojo būsto ventiliavimas/vėdinimas

Instaliavus kontroliuojamą gyvenamojo būsto vėdinimą, oras tokiose patalpose, kaip vonios, tualetai, virtuvės, yra ištraukiamas. Tačiau šiltas oras neišmetamas be jokios naudos į lauką, o sušildo per grįžtamosios šilumos įrenginius šaltą lauko orą.

Taip sušildytas oras per vamzdį arba kanalus (grindyse arba betoninėje perdangoje) patenka į gyvenamąsias arba miegojimo patalpas. Oro patekimas į patalpų vietas prie langų yra pats prasmingiausias, jei norim, kad oras plūstų iš kampo į kampą. Šis procesas gali vykti nuo grindų arba nuo lubų. Oras iš gyvenamųjų arba miegojimo patalpų teka per durų plyšius (trumpesnės durys, duryse esančias vėdinimo grotelės, specialios durų gumos, durų staktos, oro praleidimo ventiliai vidinėse sienose, dvigubi lubų ventiliai ir t.t.) į prieškambarį link ventiliacijos angų. Ventiliacijos įrenginiai dėka grįžtamosios šilumos padeda taupyti šilumos energiją, šildymo našta sumažėja nuo 85-90% iki maždaug 45%. Taip pat gyvenamuosiuose būstuose sumažėja žiedadulkių ir dulkių, drėgmė naujuose statiniuose ir kenksmingos medžiagos iš baldų ir kilimų išnyksta daug greičiau nei vėdinant patalpas atidarius langus, o nesikaupiant drėgmei, išnyksta pelėsių atsiradimo galimybės.

Inžinerinės koncepcijos apibendrinimas

Šildymas su šilumos nešėju žemės gelmės šiluma/vandens šildymo siurblio su vamzdynu žemėje ir pasyviojo šaldymo įrengimas, lyginant su dujiniu šildymu, sumažina CO₂ apie 33%.

Pasyvus šaldymas, panaudojant vamzdyną žemėje, sumažina CO₂ apie 95%, lyginant su patalpų šaldymu su šalčiu, paruoštu elementaraus šaldymo agregato.

Instaliavus kontroliuojamą patalpų vėdinimą su grįžtamoju šilumos panaudojimu, sumažėja šilumos poreikis ir CO₂ 45%, lyginant su mechaninio vėdinimo sistema.

PROJEKTO SPRENDINIŲ ĮTAKA KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ VERTINGOSIOMS SAVYBĖMS

Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato 33915:

- Nekeičiamas, dalinai atkuriamas tūris, išsaugoma valminė stogo forma, vietoj vėlyvo lėkšto stogo įrengiant XVIII šimt būdingą 40⁰ nuolydžio stogą, panaudojamas molio čerpių dangos tipas;
- Išsaugomas 1791-1856 kapitalinių sienų tinklas, angos, pagal galimybes restauruojant jas 1791 pavidalu, išsaugoma niša P fasade, durų angos;
- Išsaugoma 1791-1856 fasadų kompozicija, pagal galimybes atkuriamas dekoras, išsaugomas vainikuojantis karnizas;
- Išsaugomi 1791–1856 pamatai, kapitalinės sienos, skliautai, kanalų sistema, stalių gaminių medžiagiškumas;
- Išsaugoma Subačiaus gatvės išklotinė, nauji pastatai projektuojami atokiau;
- Išsaugoma mūrinė tvora su vartais;
- Išsaugomos XVIII šimt pamatų liekanos, atkuriami virš jų stovėję tūriai, išsaugomas ar atkuriamas grindinio fragmentas;
- Išsaugomi vizualiniai ryšiai su *Vilniaus senamiesčiu 16073*.

Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio 761:

- Nekinta ansamblio tūrinė erdvinė kompozicija, projektuojant panaudojami jos principai;

- Sodo vietoje formuojami kiemai, paliekamas neužstatytas apželdintas šlaitas;
- Išsaugomas ir išryškinamas vietovės reljefas, kultūrinis sluoksnis tiriamas prieš vykdant žemės darbus teritorijoje;
- Išaugomi vizualiniai ryšiai su *Vilniaus senamiesčiu 16073*.

Vilniaus senamiesčio 16073:

- Išsaugoma ir panaudojama nereguliari Subačiaus – Paplaujos planinė struktūra;
- Išsaugomos sklypų ribos;
- Nekinta Subačiaus gatvės trasa;
- Išsaugomas ir išryškinamas vietovės reljefas, kultūrinis sluoksnis tiriamas prieš vykdant žemės darbus teritorijoje;
- Išlieka ryški Subačiaus gatvės ašis, kvartale lieka dominuoti misionierių ansamblio pastatai;
- Sprendiniai neturi įtakos vienuolyno ansamblio komponentiniam užstatymo tipui;
- Panoramoje, siluetuose ir Subačiaus gatvės perspektyvoje, lieka dominuoti Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia ir misionierių vienuolyno pastatai;
- Nekeičiama Subačiaus gatvės užstatymo išsklotinė, naujas užstatymas projektuojamas atokiau;
- Išlieka Subačiaus – Paplaujos priemiesčio užstatymo bruožai, tais pačiais principais projektuojama užstatymo plėtra;

Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais 25504:

- Kultūrinis sluoksnis tiriamas archeologiškai prieš vykdant žemės darbus.

SPRENDINIŲ ATITIKIMAS REGLAMENTAMS:

Vilniaus misijonierių vienuolyno statinių ansamblio 761 nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano koncepcijai:

- Teritorijos naudojama ir saugojama tausojamuoju režimu;
- Projektuojamas autentiško užstatymo restauravimas ir dalinis atkūrimas, būdingo urbanistinio audinio atkūrimas;
- 1978 ligoninės korpusas perstatomas, jį pritaikant prie aplinkos;
- Projektuojami užstatymo parametrai neviršija reglamentuojamų užstatymo tankumo $34,59 < 48\%$, užstatymo intensyvumo $0,93 < 1$;
- Registrinio pastato aukštis atkuriamas, įrengiant XVIII šimt būdingą statesnį stogą;
- Atkuriamo užstatymo pastatų aukštis projektuojamas žemėjančia šlaito kryptimi tvarka;
- Restauruojamo pastato fasadai lieka tinkuoti, stagas dengiamas čerpėmis, naujų pastatų fasadams naudojama tradicinė medžiaga – keramika, kartu parodant, kad jie nėra istoriniai;
- Panaudojamas istoriškas teritorijos išplanavimo principas, išsaugomas ir išryškinamas reljefas, išsaugomi vertingi medžiai, atgaivinamas vienuolyno sodo įvaizdis;
- Prieš vykdant žemės darbus, atliekami detalūs archeologiniai tyrimai.

Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentui:

- Prieglaudos pastato fasadai ir vertingi elementai jo viduje tvarkomi restauravimo režimu, kiti elementai – restauravimo atkūrimo režimu;
- „Kiti“ statiniai griaunami ar perstatomi;

- Paliekama neužstatyta teritorijos dalis į šiaurę nuo tvoros, kas atitinka restauravimo režimą, kitur kiemo teritorijoje atkuriamas užstatymas ar jo urbanistinis audinys, kas atitinka restauravimo – atkūrimo režimą, šlaitai tvarkomi želdynų restauravimo – regeneravimo režimu;
- Rekonstruojamų ir perstatomų statinių aukštingumas neviršija 2 aukštų su mansarda, nedidindamas jų aukštis, neviršijamas 40% užstatymo tankumas (34,59%).

Archeologinės vietos tipiniam apsaugos reglamentui:

- Prieš vykdant žemės darbus numatomi archeologijos tyrimai.